

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Η ΓΟΗΣΣΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΘΕΟΦΑΝΩ

"Όπου ε Μπριγκας άπεπειράται να τυφλώσει το Νικηφόρο Φωκά. Ή επέμβασις του Πατριάρχου Πολυεύκτους. Ο Φωκάς ξαναγυρίζει θριαμβευτής στην Καισάρεια. Ή δράσις της Θεοφανούς εκ των παρασηνίων. Τα στρατεύματα άνακρηφύσων το Νικηφόρο βασιλέα. Ή θριαμβευτική του είσοδος στην Κωνσταντινούπολι. Το όνειρο πραγματοποιείται. Αυτοκρατορική γάμος. Αυτοκράτωρ και Πατριάρχης. Ραδιουργίες, σκάνδαλα, συκεφαντίες κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Όπως είπαμε και στο προηγούμενο φύλλο, ο στρατηγός Νικηφόρος Φωκάς ήταν λαοφιλέτατος στο Βυζάντιο και η δημοτικότητα του αυτή μεγάλωνε καθημερινώς. Το γεγονός όμως αυτό άναγκασόσε έξαιρετικά τον προηγουμένον Μπριγκα, ο οποίος είχε άσπασει μάλιστα να υπομείνεται τις σχέσεις του Φωκά με την αντίβασιλευσάνα αυτοκράτειρα. Και σκέφτηκε ότι ο μόνος τρόπος για να ξεφορτωθή ένα τόσο επικίνδυνον αντίπαλον ήταν να τον βγάλη τό μάτι!...

Όργανωσε λοιπόν γ' αυτό δόλοληρη συνωμοσία και μία μέρα προσκάλεσε το Νικηφόρο στο παλάτι, όπου ο παρακοιμώμενος διέμενε μονιώς, για να συζητήσουν δήθεν για σπουδαία κρατικά ζητήματα. Ετύχησε ο Φωκάς προειδοποιήθηκε έγχαφως από κάποιον φίλο του, και αντί να πάη στο παλάτι, κατέφυγε στην Άγία Σοφία, όπου εξήγησε την προστάσιον του Πατριάρχου. Ο Πολυεύκτος, ο οποίος ήταν τότε Πατριάρχης, παρ' όλα τα ελαττώματά του, ήταν άνθρωπος με ήθος, ήξερε να μιλήει με ειλικρίνεια και δεν άγαπούσε καθόλου τον προηγουμένον. Έπρεψε άμέσως στο παλάτι και έβει άπαιτήρι να συγκληθή εντός της ημέρας η Γερουσία. Έβρισκε δέ τόση ενεργητικότητα, ώστε επέτρεψε ν' ανατεθή και πάλι στο Φωκά η άρχιστρατηγία των στρατευμάτων, παρ' όλη την αντίθεση του Μπριγκα. Ο Νικηφόρος τότε, χωρίς να γάνη καρώ, έσπειρε να έγχατάλειψη την Κωνσταντινούπολι και να γυρίσει στο στρατηγείον του στην Καισάρεια, κέρσις πεύ της καταστάσεως.

Μέσα σ' αυτή την άγρία πάλη, η Θεοφανώ δεν είχε άναμνηθεί καθόλου. Είπε εν τούτοις βέβαιον ότι εκ των παρασηνίων έσπετιόριζε το φίλο της με όλες τις δυνάμεις και ότι σ' αυτή κέρσις άφείλετο η έπιμβασις του Πατριάρχου. Έντομηταξόν τα γεγονότα έξελίσσοντο γαργάδια. Και κατά τον Ιούλιον του 963, ο Φωκάς άνεκρούθη από τα στρατευματά του βασιλέως κ' έφόρσε, στο στατόπεδον της Καισαρείας, τα πορφύρα σαυδάλια, διακριτικά του νέου του άξιώματος. Έπειτα, παύροντας το στρατόν του, παρουσιάστηκε κατά τον Αύγουστο του ίδιου έτους, πρό των τευχών της Κωνσταντινούπολεως. Συγχρόνως όμως και μέσα στην πόλι έξεσράγη επανάστασις, η οποία άνατερούοντας το Μπριγκα και τους φίλους του άνωξε τις πύλες της Έπαύλαρου στο λαοφιλήτο στρατηγόν.

Σε όλη αυτή την κίνησι, φαινομενικώς η Θεοφανώ δεν έπαίξε κανένα ρόλο. Μά η αλήθεια σχετικώς εινε ότι, άν ο Νικηφόρος Φωκάς έγινε φιλόδοξος και άν άργότερα, παρ' όλους τους διαταγμούς του, άποφάσισε να φροσθή τη βασιλική σφραγισ, ο έρωσ που του είχε εμπνεύσει η φώρα αυτοκράτειρα έπαίξε τον κρισιώτερον ρόλο στις άποφάσεις του αυτές. Έπίσης εινε αλήθεια ότι, άν ο λαός πάν τρελλός επανάστατός και κατέστρεψε το παλάτι του Μπριγκα και άνδ ο Πολυεύκτος και ο πρώην παρακοιμώμενος Βασιλέως δηθύθησαν όλη την κίνησι υπέρ του Φωκά, η Θεοφανώ συνεννοίει καρφά με τους άρχηγούς της επαναστάσεως. Μολονότι το όνομά της δεν είχε προφερθή πουθενά, η φιλόδοξη αϊτή γυναίκα ήταν η ψυχή των μεγάλων γεγονότων που είχαν συντελεσθή.

Τέλος, στις 16 Αύγουστου 963, το πρωί, ο Νικηφόρος Φωκάς έκανε την έπίσημη είσοδόν του στην Κωνσταντινούπολι. Έ-

μφισες και με τη μεγάλη αυτοκρατορική στολή, διέσχισε τη Χρυσή Πύλη, άνδ η πόλις δόλοληρη είχε συγκεντρωθεί για να τον ύποδεχθή. Ο λαός των έπισημώσε με τρελλό ένθουσιασμό, όνομαζόντάς τον σωτήρα της αυτοκρατορίας και της χριστιανούσης. Άκούδ ο θριαμβευτής προσάκησε στην έξαλησία της Θεοτόκου. Ξεπέτρεψε και διετυνθήκε προς την Άγία Σοφία. Εκεί έγινε δεκτός από τον Πατριάρχη, ο οποίος άνέβηκε κατόπιν στον άβύθωνα και τον έστρεψε έπίσημως αυτοκράτορα των Ρωμίων, ως συντεταίρο στο θρόνον των δύο νεαφών αυτοκρατόρων Βασιλείου και Κωνσταντίνου. Έπειτα από την στήρι των ο Φωκάς πήγε και έγχατοστάθηκε στο παλάτι.

Γιά να γίνη τελείως εύτυχη, δεν του υπελείτετο άκόμη παρ' α εύτύχη την πύ γλυκιά άνταρωθή των φιλοδοξιών του, την άνταρωθή έκενη, η οποία είχε δάλλει τοι και τον είχε όδηγήσει στην πορεία του: δεν του υπελείτετο πού παρ' α να παντρευτή τη Θεοφανώ.

Μερικώ γροντογράφει όστόσο βεβαιώνον πως, κατά διαταγήν του Φωκά, η αυτοκράτειρα άπομακρύνθηκε στην άρχη από το παλάτι. Άν έγινε ένα τέτοιο πράγμα, έγινε μόνο και μόνο για να κλείση για λίγο τα μάτια του κόσμου, γιατί ο Νικηφόρος ήταν όχι μόνο τρελλά έρωτημένος με την αυτοκράτειρα, αλλά και έδλεσε ότι ο μόνος τρόπος για να νομιμοποιηση την άνοδόν του στο θρόνον ήταν να την παντρευτή.

Η Θεοφανώ πάλι, μολονότι στο βάθος δεν έννοιωθε μεγάλο ένθουσιασμό για τον καινούριον αυτό γάμο, έβλεπε ότι ήταν ο μόνος τρόπος για να διατηρήση την άρχη—και για να το πετύχη αυτό ήταν ίσωνη για όλα. Έτσι δεν έδουκολοτέρηκαν καθόλου να πείσουν ο ένας τον άλλον και στις 20 Σεπτεμβρίου 963 έγινε έπίσημος ο γάμος τους.

Ο Νικηφόρος ήταν πού τρισυνηχιμένος. Ήταν τόση η εύτυχία του, ώστε έξέχσε όλη την περασμένη του ζωή, τις ανισρότητές του, τα μυστικά του όνειρα, τις ύποσχέσεις του, και άφοσιώθηκε δόλοληρος στη Θεοφανώ. Μά οι φίλοι του, οι μοναχοί, δεν είχαν ξεγάσσει, όπως αυτός, το παρελθόν. Και όταν, στη μόνισι του στο Άγιον Όρος, ο Άθανάσιος έμαθε τους αυτοκρατορικούς γάμους, διαμερυσόντος στις έλπίδες του και βαθεία άγανακτισμένος, έπρεψε άμέσως στην Κωνσταντινούπολι. Όταν έγινε εκεί δεκτός από τον αυτοκράτορα, τον επέτληξε με τη συνηθισμένη του ειλικρίνεια και τον έμεμφη γιατι δεν είχε τηρήσει το λόγο του και δεν είχε γίνει μοναχός. Ο Φωκάς προσάθηκε να καθισνούνη τον μοναχόν και του έξήγησε ότι για το καλό της αυτοκρατορίας είχε άναγκασθεί να δεχθή το θρόνον και του όρκιστηκε ότι θα ζούσε στο πλάι της Θεοφανούς σαν άδελφός. Του ύποσχέθηκε ακόμα ότι μόλις του έμνε καρφός θα πήγαινε να τον συναντήση στο μοναστήρι του.

Τέλος προσέφερε και πλούσια δώρα στον Άθανάσιον, ο οποίος, άφού καθισούχασε κάτως έτσι, ξεαναγίρισε στο Άγιον Όρος. Στην Κωνσταντινούπολι η κατάλληλις που προσάλεσε αυτός ο γάμος ήταν άρεκτα ζωφά. Ο Πατριάρχης Πολυεύκτος, άνθρωπος ένάρετος και άπότηρός, άπεδοκίμασε πρώτος με δριμύτητα την έννοια αυτή και όταν ο αυτοκράτωρ έπήγε να μεταλόβη στην Άγία Σοφία, όχι μόνο δεν τον έπώλαβε, αλλά και, άποθόντας τον από την άγία τραπέζα, του άπαγόρισε να ξεαναμύει στο ναό

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ο περιφρημος Άγγλος ζωγράφος και ποιητής Δάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι

Τέλος, στις 16 Αύγουστου 963, το πρωί, ο Νικηφόρος Φωκάς έκανε την έπίσημη είσοδόν του στην Κωνσταντινούπολι. Έ-

έπι ένα χρόνο. Παρ' όλη την όργη του, ó αυτοκράτορας, βλέποντας την σταθερότητα του Πατριάρχου, αναγκάστηκε να ύποκυνη.

Σέ λίγο και μ' άλλη δυσκολία παρουσιάστηκε. Έπληξαν και απεκάλησαν στον Πολύεστο ότι ó Νικηφόρος ήταν ανάδοχος ενός από τα παιδιά της Θεοφανώς. Σύμφωνα δέ με τους νόμους της άνατολικής Έκκλησίας, ή συγγένεια αυτή ήταν μιά άσπρη απαγορευσις γιά τό γάμο που είχε γίνει ήδη. Τότε ó Πατριάρχης, καθαρά, άπροκαίλιστα, προσκάλεσε τό Φοινά να ελέξη μεταξύ του διαζυγίου του με τή Θεοφανώ και τής απαγορευσιώς του από τήν Έκκλησία.

Γιά ένα άνθρωπο ενάρετο και θεοσεβή σαν τον αυτοκράτορα, μιά τέτοια άπειλή εκ μέρους του άνωτάτου άρχηγού τής Έκκλησίας ήταν πράγμα έξαιρετικά σοβαρό. Μά ό έρωσ ένιχσε στην περιστασία αυτή και ó Νικηφόρος άνήχησε να χωρίση τή Θεοφανώ, μη διστάζοντας να προκάλεση έτσι μιά τρομερή ρήξη μεταξύ Κράτους και Έκκλησίας. Όσοστο στό τέλος τά πράγματα διευθετήθηκαν έντελώς άπιστοσύμια, γιαι ένας έρωσις πήγε και ώρξιστηκε στον Πατριάρχη, ότι ó Βάρδα, ό πατέρας του αυτοκράτορος, ήταν ανάδοχος του διαδόχου και όχι ó Νικηφόρος ό ίδιος...

Ό Πολύεστος έδλεπε καθαρά πως αυτό ήταν ένα ψέμμα, μά επειδή όλοι τον είχαν έγκραταίει, και αυτός άκόμη ό κλήρος του, άπέκρινε μπρός στην άνάγκη και προστούηθηκε ότι πίστεψε αυτό που του είπαν. Μέσ' στην άπόγνωσιό του μάλιστα, δέν άξίωσε να ύποστη ό αυτοκράτορας τήν ποιητή που του είχε επβάλει γιά τό δεύτερο γάμο του.

Έτσι ό Νικηφόρος μπορούσε τώρα ν' άφοσιωθεί άπερίσπαστα στη γενναία του.

Μεθιμένος από τήν αγιολόλο ώμορφιά τής, έκανε γι' αυτήν ό,τι κι' άν του έητοσε... Ό οίκονόμος αυτός άνθρωπος, ό αίσθητός, ό σοβαρός, γέμισε τήν αυτοκράτειρα με τά πλουσιότερα όπλα... Τής προσέφερε τουλάχιστον άμύθητες πολυτελείας και ύπέροχων κοσμημάτων. Τήν περιέβαλε με πολιτέλεια έντελως παραμύθια... Τής είχε χωρίσει άπέναντα πλούσια κτήματα χωρίς όλόκληρες μάλλον—και άνεμερινα παλάτια... Τίποτε δέν ήταν πολύ άκριβό γι' αυτόν, άμα έπόκειτο να τό χωρίση στή Θεοφανώ...

Δέν μπορούσε προπάντων να κάνει στιγμή χωρίς αυτήν. Γι' αυτό, όταν στά 964 έφυγε γιά να συναντήσει τά στρατεύματά του, έπαιξε και τή Θεοφανώ μαζί τον στό στρατόπεδο. Γιά πρώτη φορά τότε, κατά τή διάρκεια τής μαζούσ στρατοπειής του σταδιοδρομίας, αναγκάστηκε να διαχωρή έξωφρα τήν έκαστρατεία που είχε ώρξισει, γιά να έναγαρησίον κοντά τής.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : 'Η συνείχεια.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

—Καράβι μου περιφρανο, που σαν τον κύκλο σβίζει με τό πανιά σου τά λεικά τό κίμα τ' άπαλό τής χώρας μου τής ώμορφης, γιά πάνε ν' άρμενίης; και όσοε μου μιά απάντησι και σφες στο καλό.
—Έγώ ήμουν ή βασίλισσα τής θάλασσας μιά μέρα κι' άγάτση τον πιο τρανό του κόσμου βασιλιά, εκείνον που έκρινεφεν όλης τής γής τή σφαίρα με Μασεδόνες κι' Έλληνες στή χρόνια τά παλιά.
—Όσα καράβια έρώτησα μοιζάν στη Βαβυλώνα με τ' αλόγο του πέθανε τ' άθανάτο μαζί, κι' άτ' τό πολν τό κλάμμα μου έγήγηρα Γοργόνα... Καράβι, πές μου, πέθανε ό 'Αλέξανδρος ή ζή;
—Βασίλισσα τής θάλασσας, ποιος είνε αυτό τό ψέμμα; Πώς ήμπορούσε του Διός ή άθανάτη γεννά ποινε στις φλέβες του γλαυκόν ίχθυά αντί γιά άμια, νύσθη τό θάνατο σε μιά του κόσμου έδω γενιά; Και ζή και βασίλευει αυτός εκεί ψηλά στον 'Αση και μ' άστρατές θά τον ίδης, βροντές και κεραυνούς άπάνω στο Βουκεφάλο μιά μέρα καβάλλω ν' άφήση γιά τή σκάλα του τή γή, τον ούρανο!... Άλεί τό καράβι και περνά γοργάφτερο, κι' εκείνη τό συνιδείνει όλόχαρη τριγύρω σαν ντελαφία.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΝΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΡΑΞΕ ΔΟΥΜΡΑ, (τίσος)

Προτιμάτε να κάνετε έλεημοσύνη στα κρυφά. Έτσι και τήν άγαριστία άποφειγέτε, και τήν κατάχρησι προλαμβάνετε.

—'Η μελαχρινές ά πατούν, ή ξανθές προδύνουν.
—Καθίρον είνε εκείνο που... άπαυτοίμε συνήθως άπό τους άλλους.

ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ό Λουδοβίκος 14ος κι' ό πρεσβευτής τής Σουηδίας. Πιστός άκλουθεός. Πώς θά τής εομείδαζε. Οι δυο γιατροί και ό άσθενής τους. 'Η νουηρία του παπά. Πότε με τό Μωάμεθ, πότε με τήν Παναγία. Βερνέ και Βολταίρος κ.τ.λ.

Ό βασιλεύς τής Γαλλίας Λουδοβίκος 15ος άγαπούσε πάρα πολν τον πρεσβευτή τής Σουηδίας ντε Σπάρ, στον όποιο φερνάνον πάντα με μεγάλη οικειότητα.

—Κύριε ντε Σπάρ, του είπε μιά μέρα, λυπημένα πολν που δέν άνήνομε στην ίδια θρησκεία. Όταν πεθάνω και πάω στον Παράδεισο, θά στενοχωρηθώ που δέν θάρθετε κι' σεσι εκεί...

—Συγγνώμη, Μεγαλειότητα, του απάντησε ό έξυπνος πρεσβευτής, ό βασιλεύς μου μοι έδωσε διαταγή να σας άκολουθώ παντού...

Μιά μέρα άναφέραν στο δούκα Ντεροζέλο ότι δινώ κυρίες τής Αόλης είχαν φιλονικίσει κι' είχαν βροστεί.

—Μήπως είτε ή μιά τήν άλλη άσχημη; ώήτησε ό δούξ.

—Όχι.

—Όχι;

—Όχι.

—Τότε σας ύπόσχομαι να τες σηκιάσω εγώ, σήμερα κιάλας...

Ό διάσημος ιατρός Βουγιώ, ένας από τους καλύτερους έπιστημονας του παλαιού Παρισιοί, έδέχτηκε κάποτε τήν έπίσκεψη ενός έλλεινού και κοιηέλαχ γέγου, ό όποιος έπληγε να τον εξετάσει, γιαι, καθώς ισχυριζόταν, ήταν άρρωστος.

Ό γιατρός του άπέτεινε μερικες ερωτήσεις, τον άρρώστικε, τον έστηνωσάτικε, τον εφραμιοίτησε, τον έγύμιασε από δώ, τον έγύμιασε από κει, αλλά τό κάποι. 'Η ασθένεια ήταν τόσο ύπουλη, ώστε κατέστη άδύνατη ή διάγνωσι τής.

Ό Βουγιώ βρέθηκε σε μεγάλη άμνηστία, γιαι γιά πρώτη φορά του παρουσιάζον τέτοια περιστασία.

Άφού έσπυλοίτησε κάμποσο, γιά μιά στιγμή έβγαλε άτ' τήν τσέπη του είκοσι φράγκα και δινοντάς τα στον άρρωστο, του είπε με ένα πενητό χαιόγελο:

—Φίλε μου, δέν μπορώ δυστυχώς να σε γιαιτρώσω. Πάρε όμως αυτά τά χρώματα και πήγαινε άφω στο σπίτι του αναδέλιου μου Μοννρέ (ένοος έπισης διάσημο ιατρός τής εποχής) γιά να τον βάλεις κι' αυτόν σε μελέαδες...

—Μιά κι' εκείνος μοιθωσε χτες άλλα τόσα γιά νιάθο σε σας, απάντησε άμειλέστατα ό... κατά παραγγελίον άσθενής.

Σέ κάποιο έρημονήσι, μεταξύ Μελίτης και Τίναδος, ύπήρχε κατό τον περασμένο αιώνα μιά παλιά έκκλησία, στην όποια έμενε διακόως κάποιος καλόγερος όνοματι Κλήμης. Ό καλόγερος αυτός είχε διαφρασι τό ναό σε δυο μέρη. Εκ στον όσώον τό μόν ένα τό άριέροφσε στην Παναγία, τό δέ άλλο... στο Μωάμεθ.

Μόλις λιπών ό πενητός έρημής έδλεπε από μακριά κανένα πλοιο χριστιανικό, που κατεπιθιόναν προς τά εκεί, άναθε τό καντήλι τής Παναγίας. Όταν αντίθιτως έφανόνταν κανένα καράβι Τουρκικό, τότε τό έσβινε κι' άναθε τό καντήλι του Προφήτου. Όταν τον ερωτήσαν κάποτε γιαι τό κάνει αυτό, απάντησε ως έξης:

—Έτσι και τή ζωή μου προστατεύω από τό φανατισμό των Μωαμεθανών και έξ άλλων φροντίζω και γιά τή σωτηρία τής ψυχής μου. Γιατί μετά τό θάνατό μου άν με έσχάση ή Παναγία και δέν με βάλη στον Παράδεισο, θά με θυμηθή ασφαλώς ό Προφήτης!...

Ό περιήγημος ζωγράφος Βερνέ έπληγε μιά μέρα να έπισκεφθή τό Βολταίρο. Ό φιλοσοφός, μόλις τον είδε, φώναζε ένθουσιασμένος:

—Α! κύριε Βερνέ! Έχετε λαμπρότητα χρώματα και βαδίζετε άσφαλώς προς τήν άθανασία!

—Τά χρώματά μου δέν μποροφν ποτέ να συγκριθούν με τή μελάνη σας, άποφειρήκε μετριόφρανα ό ζωγράφος.

Κατά τά μέσα του 19ου αιώνος, ό άδβας Ντεβουαζενώ άνεβίβασε σε κάποιο μεγάλο Παρισινό θέατρο μιά μικρή κομωδία του. Τό άποτέλεσμα ήταν ότι ό έργο επροξένησε τή χειρότερη έντύπωση στους άρρωστές. Όταν δε παρετήσαν άργότερα στο συγγραφέα πως είχε τοιμήσει να παρουσιάση στο κοινό ένα τέτοιο άνοούσι κατασκευασμα, ό πνευματόδης άδβας άποφειρήκε:

—Τον τελευταίο καιρό πλήττω τρομερά μέσα στο Παρίσι και γι' αυτό άποφράσισα κι' εγώ να τό εκδικηθώ μιά και καλή!...